

3936044 PHPH/M : สาขาวิชาเอก : โรคติดต่อ ; วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)

ศัพท์สำคัญ : มาลาเรีย / *Plasmodium falciparum* / ไพรมาควิน / *Anopheles dirus A*

อัมพร เทียงตรงดี : ประสิทธิภาพของยาไพรมาควิน (primaquine) ขนาด 45 มิลลิกรัม รับประทานครั้งเดียว ในการยับยั้งการพัฒนาของ *Plasmodium falciparum* ในยุง *Anopheles dirus A* คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : อูษา เล็กอุทัย พย.บ., คท.บ., วท.ม., จิระศักดิ์ โรจนาเปรมสุข วท.บ., วท.ม., M.P.H., Dr.P.H., ยุกา รongศรีแย้ม วท.บ., วท.ม.(ชีววิทยา), Ph.D., ศรชัย หล่ออารีย์สุวรรณ พ.บ., ว.ว.(เวชปฏิบัติ), D.T.M.&H., F.A.C.T.M., ศรีวิชา ครุฑสูตร พ.บ., M.Sc.(C.T.M.), ว.ว.(อายุรศาสตร์) 81 หน้า. ISBN 974-589-779-5

โรคมาลาเรียเป็นโรคที่มียุงก้นปล่องเพศเมียเป็นพาหะ และเชื้อมาลาเรียมีแนวโน้มนำคือ ต่อยารักษาหลายชนิด การศึกษาประสิทธิภาพของยาไพรมาควินในการยับยั้งการพัฒนาของเชื้อ *Plasmodium falciparum* ในยุง *Anopheles dirus A* โดยให้ยุง *Anopheles dirus A* กินเลือดผู้ป่วยที่มี เชื้อระยะเพสระยะที่ 5 ก่อนการรักษาและหลังการรักษาด้วยยา ไพรมาควิน (primaquine) ขนาด 45 มิลลิกรัม รับประทานครั้งเดียว หลังจากนั้นทำการตรวจกระเพาะอาหารของยุงดูการพัฒนาของเชื้อ ระยะเพสระยะที่ 5 เป็นระยะ oocyst และตรวจค่อมน้ำลายดูการพัฒนาของเชื้อระยะ oocyst เป็น ระยะ sporozoite ในวันที่ 3, 5, 7, 10, 13, 15, 18, 21, 24 และ 27

ผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาของเชื้อในยุงที่กินเลือดผู้ป่วยที่มีเชื้อมาลาเรียระยะเพส ความหนาแน่น 40 ตัวต่อไมโครลิตร ทั้งก่อนและหลังการรักษาด้วยยาดังกล่าว แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยค่าเฉลี่ยของจำนวน oocyst ในยุงที่กินเลือด ผู้ป่วยหลังการรักษาน้อยกว่ายุงที่กินเลือดผู้ป่วยก่อนการรักษา และไม่สามารถพัฒนาจากระยะ oocyst จนถึงระยะ sporozoite ได้

ส่วนการพัฒนาของเชื้อในยุงที่กินเลือดผู้ป่วยก่อนการรักษาที่มีเชื้อมาลาเรียระยะเพส ความหนาแน่น 1,120 ตัวต่อไมโครลิตร มีค่าเฉลี่ยของจำนวน oocyst น้อยกว่ายุงที่กินเลือดผู้ป่วย หลังการรักษาด้วยยาที่เชื้อระยะเพสความหนาแน่น 680 ตัวต่อไมโครลิตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และหลังการรักษาเชื้อยังสามารถพัฒนาจากระยะ oocyst จนถึงระยะ sporozoite ได้